

Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě
Komenského 10, 586 01 Jihlava

zřizovatelem organizace je Kraj Vysočina

TISKOVÁ ZPRÁVA

Velké umění malých mistrů

Nizozemské malířství 16.–18. století ze sbírek Oblastní galerie v Liberci

Úvodní slovo: **Mgr. Zuzana Štěpanovičová**

Vernisáž: **1. 12. 2011 v 18.00 hod.**

Výstava: **02. 12. 2011 – 26. 02. 2012**

Místo: **OGV, Masarykovo náměstí 24, Jihlava**

Obrazy liberecké sbírky nizozemského malířství 16.–18. století mají trojí původ – nákupy, převody a soukromé sbírky. Největší část obrazů byla zakoupena v šedesátých letech 20. století zásluhou tehdejší ředitelky dr. Hany Seifertové, několik obrazů přibýlo prostřednictvím nákupů i v pozdějších letech, poslední obraz byl zakoupen v roce 2000. Největší část děl pochází z velkých šlechtických sbírek, jeden obraz, pravděpodobně nejzácnejší, pochází ze sbírky slavného libereckého sběratele Heinricha von Liebiega.

Pro nizozemské malířství uvedeného období měly velký význam grafické listy, které sloužily jako prostředek k šíření uměleckých děl i jako předloha k tvorbě obrazů. Tuto kategorii zastupuje obraz *Alegorie pozdvižení člověka* s typickými prvky nizozemské manýristické malby. Jak napsal prof. Lubomír Slavíček, obraz vzhledem k materiálu podložky pravděpodobně vznikl v Německu, a je tedy dílem německého nebo nizozemského vagantního autora.

Největším přínosem holandského umění 17. století je rozkvět takových druhů malířství, které v Itálii byly označeny jako *pittura minore*, nižší malířský druh. Takto se především označovala krajinomalba, ale v přeneseném slova smyslu i zátiší a žánrové malířství. 16. století v nizozemské krajinomalbě prosazovalo spíše vyšší horizont a tři prostorové plány s klasickým schématem barev složených z hnědého popředí, zeleného prostředního plánu a modrého pozadí. Z těchto slohových principů vychází například flámská *Lesnatá krajina s pohledem na jezero* z raného 17. století.

Od uvedených principů se radikálně odklánějí zejména holandští krajináři 17. století. V Haarlemu započatá tradice domácí realistické krajinomalby s nízkým horizontem zachycuje krajinu s nízkým horizontem a vysokým nebem, s těžkými šedými či naopak prosvětlenými mraky, se siluetami měst v dálce, s písčnými dunami, hrady, kanály, kostely a

všudypřítomnými drobnými postavami. Emblematickým obrazem výstavy se stala *Pobřežní krajina s hradem a loděmi* od Woutera Knijffa. Původní Knijffův monogram byl přetřen dodatečným monogramem JG, kterým se podepisoval Jan van Goyen, spolutvůrce typu monochromní krajiny s vodní hladinou a pobřežním pásem s diagonálou obrysu městské architektury. Kromě domácích krajiny se v Holandsku rozvíjí i italizující krajina, v liberecké sbírce zastoupená například *Krajinou s brodem s cypřiši a pinií* Jana Baptisty Weenixe. Pařížské veduty byly zřejmě velmi oblíbené, o čemž svědčí jejich četné repliky. Od Pietera Wouvermana je v liberecké galerii vystaven obraz *Návrat z lovu*, drobný rozměrem, ale mistrovský v detailech, blížící se téměř impresionistickému rukopisu.

Podobně jako krajinomalba i žánrové malířství, tzn. výjevy z denního života nižších i vyšších společenských vrstev, dosáhlo v nizozemském malířství 17. století svého vrcholu. Každý druh měl své jméno, společnost při zábavě, hospodské výjevy, výjevy z trhů, z vojenské služby, ze života sedláků a podobně. Několik zajímavých ukázek se nachází i ve vystaveném výběru děl, například veselá společnost *Sedláků v krčmě* Bartholomea Molenaera nebo intimně znázorněná *Rodina v selské jizbě* od Gillise van Tilborch se zřetelným mravním a citovým poselstvím.

Zátiší jako samostatný umělecký druh se emancipovalo v polovině 16. století právě na území Nizozemska. Existuje celá řada nejrůznějších druhů zátiší, časově nejstarší jsou kuchyňská a trhová zátiší, následují zátiší jako symbolická vyjádření jednotlivých měsíců nebo ročních dob, zátiší vyjadřující pomíjivost (*Zátiší s knihou a lebkou* zvané *Vanitas* Jana Davidsz. de Heema), lovecká zátiší, která se výstižně nazývají *nature morte*, květinová (*Zátiší s květinami* Eliase van der Broecka) a další. Nejtypičtějšími zátišími pro Holandsko první poloviny 17. století byly *stilleven* – jednoduché prostřené stoly s nádobím, sklenicemi, přílborem, jídlem a ovocem. V liberecké sbírce se nachází například *Zátiší s poháry, hrozny a vlaškými ořechy* Jana Jansz. van de Velde.

Věříme, že ukázka nizozemského malířství 16.-18. století, tzv. malých mistrů, potěší pravidelné i občasné návštěvníky galerie. Až na výjimky se zde nenacházejí zvučná jména, přesto se jedná o zajímavou kolekci minuciózních obrazů s podmanivou atmosférou, které v jedné linii reprezentují ukázky jednotlivých malířských druhů a žánrů, v druhé připomínají hlavní centra nizozemského malířství, jako byly Amsterdam, Antverpy, Haarlem a další. Parafrázujíce Karla Čapka můžeme říct, že obrazy nizozemského malířství jsou formátem malé, ale vysoké anebo alespoň dobré úrovně. A „*dělat dobré a řádné věci, jež něco vydrží: to znamená dělat dějiny*“.

Zuzana Štěpanovičová